

Magdalena Kozińska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

e-mail: mkozin@sgh.waw.pl

MREL A POLSKI SEKTOR BANKOWY

MREL VS. POLISH BANKING SECTOR

DOI: 10.15611/pn.2018.531.23

JEL Classification: G01, G18, G21, G32, G33, G38

Streszczenie: W wyniku pokryzysowych modyfikacji przepisów regulujących działalność banków objęto je nowym wymogiem w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowanych. Został on wprowadzony, aby zapewnić źródła finansowania strat banku na wypadek jego upadłości. Celem artykułu jest przybliżenie zasad określania wymogu MREL oraz ocena jego wpływu na banki działające w Polsce. Dla jego osiągnięcia zaprezentowane zostaną najważniejsze przepisy dotyczące kalkulacji MREL (w tym przyjęte przez BFG). W dalszej części artykułu zostaną przedstawione ogólne informacje na temat sektora bankowego w Polsce, szacunkowe wielkości wymogu MREL (dla wybranych banków działających w Polsce, ocenianych przez KNF jako systemowe). Na podstawie dostępnych danych wyliczono także potencjalne niedobory instrumentów finansowych zaliczanych do spełnienia wymogu, które banki będą musiały zniwelować, aby spełnić wymagania w zakresie MREL.

Słowa kluczowe: MREL, wymogi kapitałowe, fundusze własne, zobowiązania kwalifikowane, stabilność finansowa, bezpieczeństwo banków.

Summary: As a result of post-crisis amendments of the regulations regarding the functioning of banks, these entities are now subject to a new requirement for own funds and eligible liabilities. It was introduced to provide sources of financing the bank's losses in the event of its bankruptcy. The aim of the article is to present the rules for determining the MREL requirement and to assess its impact on banks operating in Poland. For its achievement, the most important provisions regarding the MREL calculation (including those adopted by BFG) will be presented. In the further part of the article general information on the banking sector in Poland will be presented, as well as estimated MREL requirements (for selected banks operating in Poland, assessed by the KNF as systemic). On the basis of available data, potential shortages of financial instruments (classified as meeting the MREL requirements) that banks will have to issue in order to meet the MREL requirements were also calculated.

Keywords: MREL, capital requirements, own funds, eligible liabilities, financial stability, banks' security.

1. Wstęp

Dyrektywa BRR wprowadziła wobec banków w Unii Europejskiej (UE) nowy wymóg określany jako „minimalny wymóg w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowanych” (*Minimum Requirement for own Funds and Eligible Liabilities*, MREL)¹. Jego celem jest zapewnienie wiarygodnych źródeł finansowania bankructwa banku, a konstrukcja (uzależnienie jego wysokości od poziomu aktywów ważonych ryzykiem oraz sumy bilansowej) jest podobna do wymogów w zakresie adekwatności kapitałowej². Nakładanie kolejnych form wymogów kapitałowych na banki może okazać się jednak dla nich dużym wyzwaniem, w szczególności w państwach takich jak Polska (tj. z mniej rozwiniętymi rynkami kapitałowymi i dominacją depozytów jako źródeł finansowania). Jednocześnie warto zauważyć, że przepisy dotyczące MREL zostały opracowane na poziomie europejskim, przede wszystkim na bazie doświadczeń ratowania dużych banków w trakcie ostatniego kryzysu bankowego – nie uwzględniają one w sposób szczegółowy różnorodności profilów działalności instytucji kredytowych i cech charakterystycznych krajowych sektorów bankowych, w tym głównie specyfiki funkcjonowania mniejszych podmiotów.

Celem artykułu jest krytyczna analiza zasad określania wymogu MREL (w tym założeń przyjętych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) – organ odpowiedzialny w Polsce za określenie wymogu) oraz ocena jego wpływu na banki działające w Polsce. W opracowaniu zaprezentowano oszacowania wysokości wymogu MREL oraz potencjalnych niedoborów instrumentów finansowych zaliczanych do spełnienia wymogu dla wybranych banków działających w Polsce, ocenianych jako systemowe. Na podstawie przedstawionych informacji i danych wskazane zostały zalety, wady oraz wyzwania związane ze spełnianiem nowego wymogu przez banki działające w Polsce.

¹ Wymóg MREL jest podobny w swojej konstrukcji do wymogu TLAC, którego celem jest również zapewnienie odpowiedniej struktury bilansu banku, zabezpieczającej wiarygodne źródła pokrywania strat. Wymóg TLAC został opracowany przez Radę Stabilności Finansowej dla banków globalnych. Wymogi TLAC i MREL różnią się w zakresie technicznych aspektów ich obliczania i utrzymywania. Niemniej w UE podjęto już inicjatywy legislacyjne mające na celu modyfikację wymogu MREL, aby był on w pełni zbieżny z wymogiem TLAC. Ich efekt nie jest jeszcze przesądzony. W związku z tym obecnie dla banków działających w Polsce zastosowanie ma wymóg MREL w formie określonej w Dyrektywie 2014/59/UE (tzw. Dyrektywa BRR) i aktach delegowanych. Z tego powodu w artykule skoncentrowano się na wymogu MREL. Szerzej [Szczepańska 2015; Kozińska 2018].

² Z tego powodu wśród praktyków bankowych panuje przekonanie, iż wprowadzenie MREL stanowi formę ich zwiększenia [Center for Financial Professionals 2017].

2. MREL – podstawowe zasady wyliczania wymogu³

2.1. Określanie wysokości wymogu

Określenie docelowego poziomu wymogu MREL indywidualnie dla każdego banku wymaga uwzględniania wielu czynników⁴. Dyrektywa BRR wskazuje ogólne zagadnienia, których analiza jest konieczna przy wyliczaniu wymogu. Dają one organom znaczną swobodę w ustalaniu MREL. Warto jednak pamiętać, że duże zróżnicowanie w zakresie szczegółowych zasad jego określania, stosowanych przez poszczególne organy, może prowadzić do kreowania warunków nierównej konkurencji i zwiększyć ryzyko arbitrażu regulacyjnego. Z tego powodu Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EUNB) opracował standardy techniczne zawierające bardziej szczegółowe zasady określania MREL, które zostały przyjęte w formie Rozporządzenia delegowanego Komisji⁵. Przewidują one, iż wymóg MREL powinien składać się z dwóch wyliczonych przez organ *resolution* części:

1. Kwoty na pokrycie strat – kwota, która ma zapewnić, iż bank będzie posiadał odpowiedniej wielkości kapitały i zobowiązania, których umorzenie pozwoli na pokrycie jego strat w razie rozpoczęcia procedury *resolution*.

2. Kwoty dokapitalizowania – wielkość kapitałów lub zobowiązań, których umorzenie lub konwersja na kapitał podstawowy Tier I (tzw. CET1) pozwoli na rekapitalizację banku (pozwoli na utrzymanie współczynników adekwatności kapitałowej po procesie *resolution* na takim poziomie, aby bank spełniał wszelkie wymagania umożliwiające mu utrzymanie licencji bankowej). Kwota ta jest zależna od planowanej przez organ *resolution* strategii restrukturyzacji banku – jeśli będzie ona zakładała dyskontynuację jego działalności, wówczas kwota dokapitalizowania będzie równa zero. Dla pozostałych strategii kwota będzie kalibrowana na podstawie planowanej skali działalności banku po wdrożeniu postępowania *resolution*.

Podstawą wyliczenia dwóch powyższych kategorii są wymogi kapitałowe banków (w tym w zakresie buforów kapitałowych) oraz wymogi w zakresie współczynnika dźwigni, a wyliczone na ich podstawie kwoty mogą podlegać dalszym korektom. Proces ten został zwięźle przedstawiony w tabeli 1.

³ Opracowane na podstawie przepisów Dyrektywy BRR, Rozporządzenia delegowanego KE nr 2016/1450 oraz informacji o zasadach stosowania wymogu MREL opublikowanych przez BFG [BFG 2017a].

⁴ Docelowy poziom MREL określany jest indywidualnie dla każdego banku przez organ *resolution*, w Polsce – BFG.

⁵ Uprawnienie do opracowania standardów zostało zawarte w art. 45 ust. 2 Dyrektywy BRR.

Tabela 1. Określanie wymogu MREL

Część wymogu MREL	Wyznaczenie podstawowej wielkości kwoty	Czynniki możliwych korekt	Kierunek możliwej korekty
Kwota na pokrycie strat	Wyższa z dwóch poniższych: Suma wymogów kapitałowych banku (8% łącznej ekspozycji na ryzyko), indywidualnego wymogu kapitałowego banku określonego w ramach II Filara oraz wymogu w zakresie połączonego bufora LUB Kwota niezbędna do spełnienia wymogów w zakresie wskaźnika dźwigni	Uwzględnienie modelu działalności, finansowania i profilu ryzyka	Podwyższenie
		Uwzględnienie istniejących przeszkód dla skutecznego procesu <i>resolution</i>	Podwyższenie
		Pokrycie ewentualnych dodatkowych strat wynikających z instrumentów utrzymywanych na potrzeby MREL, wyemitowanych przez inne podmioty	Podwyższenie
		Uznanie części wymogu w zakresie funduszy własnych wynikających ze <i>stress-testów</i> za nieistotne w punktu widzenia procesu <i>resolution</i>	Obniżenie
		Uznanie części wymogu w zakresie funduszy własnych wynikających z pokrycia ryzyka makroostrożnościowego za nieistotne z punktu widzenia procesu <i>resolution</i>	Obniżenie
		Uznanie części wymogu połączonego bufora za nieistotny z punktu widzenia procesu <i>resolution</i>	Obniżenie
Kwota dokapitalizowania	Kwota uwzględniająca wymogi w zakresie funduszy własnych banku, wymogów w zakresie II Filara oraz wskaźnika dźwigni. Kwota może uwzględnić również dodatkowe wymogi, w szczególności wymóg połączonego bufora	Zmiana wymogu w zakresie dodatkowych funduszy własnych po wdrożeniu procesu <i>resolution</i>	Obniżenie
		Zmiana wymogu w zakresie buforów po wdrożeniu procesu <i>resolution</i>	Obniżenie
		Uwzględnienie zasobów kapitałowych innych podmiotów z grupy	Obniżenie
Dodatkowe korekty		Zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitału (w porównaniu z innymi instytucjami na rynku), który pozwoli na utrzymanie zaufania do instytucji	Podwyższenie/ Obniżenie
		Wkład z systemu gwarantowania depozytów	Obniżenie
		Ryzyko systemowe – zapewnienie odpowiedniego wkładu na pokrycie strat przez akcjonariuszy (min. 8% łącznych zobowiązań, w tym funduszy własnych)	Podwyższenie
		Uwzględnienie potencjalnego wyłączenia pewnych klas zobowiązań spod umorzenia lub konwersji długów	Podwyższenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia delegowanego KE 2016/1450.

Choć przepisy Rozporządzenia (w porównaniu z Dyrektywą BRR) ograniczają dowolność w zakresie ustalania wymogu MREL, wprowadzając wspólną dla wszystkich metodę jego określania, to jednak wciąż proces ustalania wymogu obciążony jest wieloma wadami. Po pierwsze, przepisy wciąż dają organom znaczne możliwości subiektywnej oceny wielu czynników (np. jaka część wymogów kapitałowych jest nieistotna z punktu widzenia procedury *resolution*). Ponadto kalibracja niektórych elementów opiera się jedynie na szacunkach co do tego, jak będzie wyglądała działalność banku po wystąpieniu sytuacji kryzysowej. Kryzysy jednakże charakteryzują się tym, że trudno je przewidzieć. Tym trudniej zatem określić, jak będą przebiegały, jak wpłyną na daną instytucję i jak (czy w ogóle?) będzie funkcjonować po ich zakończeniu.

2.2. Instrumenty zaliczane do spełnienia wymogu MREL

Zgodnie z przepisami Dyrektywy BRR wymóg MREL obliczany jest według następującej formuły:

$$MREL = \frac{\text{fundusze własne} + \text{zobowiązania kwalifikowane}}{\text{łączne zobowiązania i fundusze własne}}$$

Na podstawie powyższego równania organ *resolution* określa bieżącą zdolność banku do absorpcji strat i rekaptalizacji w razie upadłości. Jednocześnie przepisy nie określają definicji kategorii „łączne zobowiązania i fundusze ogółem”, co prowadzi do niejednoznaczności i możliwych rozbieżności między krajami.

Powyższa formuła sugeruje, że wymóg MREL (wyznaczony dla danego banku zgodnie z zasadami określonymi w punkcie 2.1.) może być spełniany przez banki za pomocą wielu instrumentów finansowych. Oznacza to zatem, iż aby spełnić nowe wymogi, banki oprócz funduszy podstawowych Tier I (CET1)⁶, funduszy dodatkowych Tier I (AT1)⁷ oraz funduszy Tier II (T2)⁸ będą mogły zaliczać w ich poczet również inne wyemitowane instrumenty finansowe spełniające określone warunki (tzw. zobowiązania kwalifikowane):

- Instrument musi być wyemitowany i w pełni opłacony.
- Zobowiązanie wynikające z instrumentu nie jest należne emitentowi, nie jest przez niego zabezpieczone ani gwarantowane.
- Nabycie instrumentu nie zostało sfinansowane przez emitenta.
- Rezydualny termin wymagalności zobowiązania wynosi co najmniej rok.
- Zobowiązanie nie wynika z instrumentu pochodnego.

⁶ Głównie kapitał akcyjny lub pochodzący z udziałów, premia emisyjna, zyski zatrzymane, fundusz rezerwowy, fundusz ogólnego ryzyka bankowego [CRR].

⁷ AT1 stanowią głównie obligacje wieczyste z mechanizmem automatycznego umorzenia lub konwersji po obniżeniu się poziomu CET1 poniżej określonego poziomu (nie niższy niż 5,125%) [CRR].

⁸ Instrumenty zaliczane do T2 to głównie obligacje z terminem wymagalności co najmniej 5 lat [CRR].

- Zobowiązanie nie wynika z depozytu, który posiada uprzywilejowaną pozycję w hierarchii roszczeń.

W związku z tak określonymi kryteriami do spełnienia wymogu MREL banki (oprócz funduszy własnych) będą zatem mogły zaliczać np. niezabezpieczony dług podporządkowany (niezaliczony do kalkulacji funduszy własnych). Kwestią dyskusyjną pozostaje zaliczanie depozytów powyżej poziomu gwarancji do wymogu MREL. O ile bowiem ich cechy mogą być zbieżne z wymaganiami stawianymi zobowiązaniom kwalifikowanym, to jednak nie są one instrumentami finansowymi oraz ich dostępność w sytuacji kryzysu jest wątpliwa (w okresie niestabilności towarzyszącej bankowi odpływ depozytów jest zazwyczaj kluczowym problemem w zakresie płynności). Z tego powodu niektóre z organów *resolution* zastrzegają, iż nie będą zaliczać nieuprzywilejowanych i nieobjętych gwarancjami depozytów do MREL⁹, jeśli nie istnieją dowody potwierdzające brak możliwości ich wycofania przez deponentów w ciągu najbliższego roku [SRB 2017]. Warto również zauważyć, że przepisy europejskie (w przeciwieństwie do wytycznych mających zastosowanie na poziomie globalnym) nie przewidują wiążącego udziału określonych kategorii instrumentów w strukturze MREL (tj. nie przewiduje się, aby określona część MREL musiała być utrzymywana w postaci instrumentów dłużnych). Niemniej jednak organy *resolution* dysponują uprawnieniem do zobowiązania banków do utrzymywania określonej przez organ części MREL w formie instrumentów podporządkowanych.

2.3. Szczegółowe zasady wyliczania MREL przyjęte przez BFG

W związku ze znacznym stopniem uznaniowości przepisów w zakresie MREL coraz częściej organy *resolution* publikują swoje podejście do określania wymogu (tzw. politykę w zakresie wymogu MREL), w którym doprecyzowują przyjęte zasady jego wyliczania. Grupa tych podmiotów jest mała¹⁰. Wśród nich znajduje się jednak polski organ *resolution*, który oświadczył, iż będzie dokonywał kalkulacji komponentów MREL według poniższych wzorów:

Kwota na pokrycie strat

$$\begin{aligned}
 &= (\text{współczynnik kapitałowy } (8\%)) \\
 &+ \text{ dodatkowy wymóg kapitałowy ustalony przez KNF} \\
 &+ \text{ bufor instytucji o znaczeniu systemowym} \\
 &* \text{ łączna kwota ekspozycji na ryzyko}
 \end{aligned}$$

⁹ Niezaliczenie pewnych instrumentów lub depozytów do wskaźnika MREL nie wyklucza możliwości dokonania ich umorzenia lub konwersji na CET1.

¹⁰ Swoje stanowisko zaprezentowała do tej pory m.in. Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (organ *resolution* strefy euro), Bank Anglii (organ *resolution* Wielkiej Brytanii) oraz Riksgälden (organ *resolution* Szwecji).

Kwota dokapitalizowania

- = czynnik skalujący
- * (współczynnik kapitałowy (8%))
- + dodatkowy wymóg kapitałowy ustalony przez KNF
- + wymóg połączonego bufora)
- * łączna kwota ekspozycji na ryzyko

Czynnik skalujący uzależniony jest od planowanej przez BFG strategii *resolution* i wynosi:

- (100% – Kwota na pokrycie strat/Łączna kwota ekspozycji na ryzyko) – przy planowanym zastosowaniu narzędzia *bail-in*,
- 70% – przy planowanym przejściu,
- 55% – przy planowanym przejściu niektórych banków spółdzielczych.

Jeśli wyliczona zgodnie z powyższymi wzorami kwota MREL jest niższa niż suma instrumentów wyemitowanych przez bank i zaliczanych do wymogu, wówczas bank musi podjąć działania, które sprawią, że będzie on spełniał wymogi.

BFG oczekuje przy tym od banków, iż spełniając wymóg, przynajmniej część instrumentów do niego zaliczanych będzie stanowił dług podporządkowany. Wartość nominalna obligacji powinna przekraczać 100 000 euro, a instrumenty powinny być kierowane do inwestorów profesjonalnych (w związku z wysokim poziomem ryzyka, które generują).

Aktualnie obowiązujące przepisy nie przewidują, jakie sankcje grożą bankowi, który nie spełnia MREL. BFG (jak również nadzorca) nie określił również swojego stanowiska w tym zakresie.

3. Wymóg MREL dla polskich banków

Jak wspomniano, wymóg MREL jest określany przez BFG i przekazywany do wiadomości banku. Polski organ *resolution* nie jest jednak zobowiązany do publikowania jego wysokości¹¹. Jednocześnie w polskiej literaturze przedmiotu nie dokonano dotychczas pomiaru prognozowanego poziomu MREL oraz ewentualnych niedoborów w zakresie wyemitowanych papierów wartościowych banków pozwalających na spełnienie wymogu. Jest to jednak istotny czynnik oceny polskiego sektora bankowego, ponieważ konieczność spełnienia MREL będzie skutkowałą zmianami w zakresie modelu biznesowego (np. restrukturyzacja działalności w celu zmniejszenia sumy bilansowej lub wartości aktywów ważonych ryzykiem) lub emisjami nowych papierów wartościowych, które będą wpływały na poziom ponoszonych przez banki kosztów działalności. Warto zatem dokonać analizy możliwych obciążeń dla sektora bankowego w tym zakresie.

¹¹ Do czasu opracowywania artykułu (styczeń 2018) ani BFG, ani żaden z banków nie informowały publicznie o wysokości ustalonego wymogu MREL.

Należy zauważyć, że dla większości funkcjonujących w Polsce banków (głównie spółdzielczych) wymóg MREL będzie tożsamy z mającymi zastosowanie wobec banku wymogami kapitałowymi oraz wymogami w zakresie buforów kapitałowych. Wynika to z faktu, iż banki te charakteryzują się zazwyczaj niską wartością aktywów (średnia wartość aktywów banku spółdzielczego wynosi ok. 206 mln złotych, czyli ok. 0,01% aktywów całego sektora) [Standard and Poor's 2018] i należy spodziewać się, że dominującą strategią działania w razie zagrożenia upadłością będzie w ich przypadku standardowa procedura upadłościowa. Wówczas kwota dokapitalizowania (jako komponent MREL) będzie równa zeru, a wymóg MREL – tożsamy z wymogami kapitałowymi. Fakty te sugerują, że dla większości polskich banków wprowadzenie nowego wymogu nie będzie kreowało dodatkowych obciążeń. W kategoriach wielkości aktywów banki te stanowią jednak niewielką część sektora bankowego.

Z powyższego wynika, że sprostanie nowym wymogom będzie wyzwaniem dla największych banków działających w Polsce, w szczególności tych, które uznawane są za instytucje o znaczeniu systemowym (jednak z punktu widzenia całego unijnego sektora bankowego nie są instytucjami systemowymi). Z tego powodu analiza obciążeń związanych z wymogiem MREL została przeprowadzona właśnie dla tej grupy banków.

W tym celu dokonano kalkulacji prawdopodobnego poziomu wymogu MREL dla 12 działających w Polsce banków, określanych jako „inne instytucje o znaczeniu systemowym” (tzw. OSII). W wyliczeniach przyjęto opublikowaną przez BFG formułę wyliczania wymogu MREL. Obliczenia dokonano przy założeniu:

- pełnego wdrożenia bufora zabezpieczającego (tj. 2,5%),
- utrzymania bufora ryzyka systemowego na poziomie 3%,
- wysokości buforów innej instytucji systemowej opublikowanej przez KNF w styczniu 2018 r. [KNF 2018],
- braku pomniejszeń kwoty na pokrycie strat i kwoty dokapitalizowania,
- brak wymogu co do struktury MREL (tj. brak określonego minimalnego udziału instrumentów dłużnych w MREL),
- wysokości czynnika skalującego 55% oraz 100% – Kwota na pokrycie strat/Łączna ekspozycja na ryzyko.

Do obliczeń wykorzystano publiczne dane finansowe na koniec 2016 r. zgromadzone w bazie danych agencji ratingowej S&P: Market Intelligence Platform.

Wyliczenia wskazują, że wskaźnik MREL (obliczony jako relacja sumy kwoty na pokrycie strat i kwoty dokapitalizowania do sumy bilansowej) waha się średnio od 11,05% (przy założeniu czynnika skalującego na poziomie 55%) do 14,15% (przy założeniu czynnika skalującego na poziomie 100% – Kwota na pokrycie strat/Łączna kwota ekspozycji na ryzyko). Należy jednak zaznaczyć, że wskaźniki mają jedynie charakter orientacyjny. Dokładne wysokości poziomu MREL będą zapewne różnić się, ponieważ:

- BFG może dokonać korekt wymogu, zgodnie z tabelą 1.

- Wymóg będzie dostosowany do strategii *resolution* dla danego banku.
- Dla banków będących częścią grup kapitałowych poziom wymogu MREL będzie podlegał także negocjacom z organami *resolution* innych krajów w ramach prac kolegiów *resolution*.

Tabela 2. Prognozowane wskaźniki poziomu MREL w bankach określonych przez KNF jako instytucje o znaczeniu systemowym

Nazwa banku (określony jako OSII)	Współczynnik MREL (czynnik skalujący 55%)	Współczynnik MREL (czynnik skalujący 100% – Kwota na pokrycie strat/ Łączna ekspozycja na ryzyko)
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	14,74%	18,55%
Bank Polska Kasa Opieki SA	11,63%	15,01%
mBank SA	10,56%	13,28%
Bank Zachodni WBK SA	13,00%	16,80%
ING Bank Śląski SA	8,46%	11,08%
Bank Handlowy w Warszawie SA	11,23%	14,48%
Bank Millennium SA	15,72%	19,05%
Bank BGŻ BNP Paribas SA	12,15%	15,88%
Getin Noble Bank SA	12,28%	15,66%
Deutsche Bank Polska	11,13%	14,65%
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	6,62%	8,76%
SGB – Bank SA	5,02%	6,65%

Źródło: opracowanie własne.

Dysponując danymi na temat prognozowanej docelowej wysokości MREL, a także struktury pasywnej strony bilansu, dokonano również oszacowania potencjalnych niedoborów instrumentów finansowych, niezbędnych do spełnienia wymogu. Na potrzeby kalkulacji do MREL zaliczono fundusze własne oraz dług podporządkowany banków niewliczony do funduszy własnych. Obliczenia wskazują, że przy założeniu czynnika skalującego na poziomie 55% większość banków będzie wykazywała niedobory instrumentów zaliczanych do MREL w kwocie średnio 2,4 mld zł (w sumie 21,64 mld zł). Jedynie 3 z 12 analizowanych banków nie musiałyby podejmować żadnych działań mających na celu spełnienie wymogu. Stosowanie wobec analizowanych banków 55-procentowego czynnika skalującego wydaje się jednak mało prawdopodobne¹². W przypadku stosowania w kalkulacji czynnika skalującego na poziomie 100% – Kwota na pokrycie strat/Łączna kwota ekspozycji na ryzyko, kwota niedoboru wynosi ponad 59 mld zł, a średni niedobór banku kształtuje się na poziomie prawie 5 mld zł (ok. 1,2 mld euro) i jest niższy niż śred-

¹² Ze względu na znaczenie banków, wielkość ich aktywów oraz wielkość i strukturę krajowego sektora bankowego jest mało prawdopodobne, aby ich optymalną strategią *resolution* była sprzedaż aktywów.

ni niedobór banków europejskich (1,84-2,54 mld euro) [EBA 2017b]. Rzeczywista kwota niedoboru poszczególnych banków może być jednak niższa, jeśli do spełnienia wymogu zaliczony zostanie również dług uprzywilejowany.

Tabela 3. Prognozowane nadwyżki lub niedobory MREL w bankach określonych przez KNF jako instytucje o znaczeniu systemowym

Bank (OSII)	Niedobór/Nadwyżka MREL (mld zł; czynnik skalujący 55%)		Niedobór/Nadwyżka MREL (mld zł; czynnik skalujący 100% – Kwota na pokrycie strat/Lączna ekspozycja na ryzyko)	
	Niedobór	Nadwyżka	Niedobór	Nadwyżka
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	Niedobór	11,22851174	Niedobór	22,09376191
Bank Polska Kasa Opieki SA	Niedobór	0,3068699	Niedobór	6,194829048
mBank SA	Nadwyżka	1,1134941	Niedobór	2,522934062
Bank Zachodni WBK SA	Niedobór	2,93543575	Niedobór	8,642963678
ING Bank Śląski SA	Niedobór	0,726385	Niedobór	3,8021305
Bank Handlowy w Warszawie SA	Niedobór	0,277875	Niedobór	1,74839625
Bank Millennium SA	Niedobór	3,7919447	Niedobór	6,082907194
Bank BGŻ BNP Paribas SA	Niedobór	1,1657055	Niedobór	3,862607565
Getin Noble Bank SA	Niedobór	0,761891	Niedobór	3,00594736
Deutsche Bank Polska	Nadwyżka	1,2543525	Niedobór	0,143231625
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	Niedobór	0,4442625	Niedobór	0,87633
SGB – Bank SA	Nadwyżka	0,056945	Niedobór	0,225772

Źródło: opracowanie własne.

Należy także zauważyć, że prognozowana kwota niedoboru instrumentów (12 banków uznanych za OSII) jest znaczna i stanowi ok. 30,8% funduszy własnych całego sektora bankowego. Spełnienie takiego wymogu z pewnością wymagałoby znacznych zmian w działalności i poniesienia wysokich kosztów. Dane te potwierdzają zatem, że spełnienie nowych wymogów będzie wyzwaniem dla polskich banków istotnych systemowo, choć jednocześnie dane wskazują na ich silną i stabilną sytuację kapitałową.

4. Zakończenie

MREL stanowi formę dodatkowego wymogu zabezpieczającego źródła finansowania strat na wypadek upadłości. W zakresie technicznych rozwiązań dotyczących jego wyliczenia i utrzymywania odbiega od wytycznych na poziomie globalnym, co sprawia, że podlegać będzie on dalszym zmianom – prawdopodobnie będą one zmierzały w kierunku ich dopasowania do działalności dużych transgranicznych

grup. Sprostanie tego rodzaju wymogom stanowi wyzwanie dla mniejszych, choć ważnych z punktu widzenia polskiego sektora bankowego, instytucji.

PolSKI sektor bankowy jest sektorem relatywnie małym. Banki charakteryzują się względnie niską wartością aktywów [Standard and Poor's 2018]. Jednocześnie odznacza je stabilna i silna pozycja kapitałowa bazująca głównie na kapitale własnym, a także tradycyjny sposób prowadzenia działalności opierający się na pozyskiwaniu depozytów i udzielaniu kredytów. Doświadczenia banków działających w Polsce w pozyskiwaniu finansowania na rynkach kapitałowych jest umiarkowane – jedynie niektóre banki emitowały już instrumenty dłużne, choć rynek obligacji w Polsce rozwija się [Gil 2017; Haitong Bank 2017].

Choć niemal wszystkie działające w Polsce banki spełniają wymogi kapitałowe, nałożenie wymogu MREL oznacza dla nich konieczność podjęcia działań, które sprawią, że będą one wypełniać kolejne stawiane im wymagania. Nastąpi to zapewne na jeden z kilku sposobów:

1. Redukcja aktywów ważonych ryzykiem.
2. Pozyskanie nowych akcjonariuszy/udziałowców.
3. Zatrzymanie zysków.
4. Emisja dłużnych papierów wartościowych o cechach zobowiązań kwalifikowanych.

Pierwszy ze wskazanych sposobów oznacza redukcję aktywów banków (poprzez np. ich sprzedaż) lub zmianę profilu działalności w taki sposób, aby ograniczyć zaangażowanie w bardziej ryzykowne projekty (np. finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw), a zwiększenie inwestycji w mniej ryzykowne (np. dłużne papiery rządowe) – zgodnie z przepisami w zakresie ważenia aktywów ryzykiem. Nie wydaje się, aby z punktu widzenia rozwijającej się gospodarki rozwiązanie takie było słuszne. Sektor bankowy powinien bowiem w takim okresie rozwijać się w tempie odpowiednim do wzrostu PKB, a nie redukować swoją działalność w zakresie finansowania podmiotów gospodarczych.

Pozyskiwanie akcjonariuszy i udziałowców oraz emisje dłużnych papierów na tak znaczną skalę oznaczają pozyskiwanie finansowania przez banki spełniające wymogi kapitałowe i dysponujące stabilną bazą depozytową. Sposób ten oznacza nienaturalne zwiększanie rozmiarów banków oraz jest dość kosztowny (w szczególności biorąc pod uwagę umiarkowany poziom rozwoju polskiego rynku kapitałowego). Należy zatem spodziewać się, że pozyskane po wyższym koszcie środki banki będą usiłowały ulokować po wyższej stopie zwrotu, co implikuje konieczność zwiększania apetytu na ryzyko powyżej przyjętych wcześniej ograniczeń.

Powyższe spostrzeżenia podają w wątpliwość, czy skutkiem nowym wymogów będzie rzeczywiste zwiększenie bezpieczeństwa polskiego sektora bankowego.

Literatura

- BFG, 2017a, *Metodyka wyznaczania poziomu MREL*, [https://www.bfg.pl/2017/07/21/metodologia-wyznaczenia-poziomu-mrel-dla-bankow-komercyjnych/\(10.01.2018\)](https://www.bfg.pl/2017/07/21/metodologia-wyznaczenia-poziomu-mrel-dla-bankow-komercyjnych/(10.01.2018)).
- BFG, 2017b, *Sytuacja w sektorze bankowym. Informacja miesięczna październik 2017*, https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/2017/12/Informacja_miesi%C4%99czna_2017.10_www.pdf (04.01.2017).
- Center for Financial Professionals, 2017, *TLAC and MREL: Building a new layer in the bank capital structure*, <https://www.cefpro.com/tlac-and-mrel-building-a-new-layer-in-the-bank-capital-structure/> (10.01.2018).
- CRR, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR).
- Czapiewski P., 2012, *Organizacja emisji akcji*, [w:] *Bankowość korporacyjna*, red. M.S. Wiatr, Difin, Warszawa.
- Czapiewski P., 2013, *Obligacje – rodzaje, rentowność i ryzyko*, [w:] *Oszczędzam i inwestuję*, red. P. Niedziółka, Wydawnictwo Naukowe ePrzedsiębiorczość, Gniezno.
- EBA, 2017a, *Risk Dashboard*, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1981506/EBA+Dashboard+-+Q2+2017.pdf/a7736ea3-6054-4397-a2b7-d34493dbc168> (04.01.2018).
- EBA, 2017b, *Quantitative Update of the EBA MREL Report*, <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1720738/Quantitative+update+of+the+EBA+MREL+Report.pdf> (10.01.2018).
- ECB, 2017, *ECB publishes Consolidated Banking Data for end of 2016*, Press release, <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2017/html/ecb.pr170628.en.html> (04.01.2018).
- Gil S., 2017, *Rynek obligacji rośnie. Pokazujemy liczby i przyczyny*, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Rynek-obligacji-rosnie-Pokazujemy-liczby-i-przyczyny-7515891.html> (10.01.2018).
- Gospodarowicz M., 2013, *Banking union and its potential implications for the banking sector in Poland (Unia bankowa i jej potencjalne skutki dla system bankowego w Polsce)*, [w:] *Socialno ekonomiczni problem súčasného period Ukrainy (Współczesne problem społeczno-ekonomiczne Ukrainy)*, red. B.S. Kravciv, University of Banking of the National Bank of Ukraine, Kiev.
- Haitong Bank, 2017, *Polski rynek obligacji korporacyjnych wciąż ma bardzo duży potencjał do rozwoju*, <https://wiadomosci.stockwatch.pl/haitong-bank-polski-rynek-obligacji-korporacyjnych-wciaz-ma-bardzo-duzy-potencjal-do-rozwoju,obligacje,203450> (10.01.2018).
- KNF, 2017, *Dane miesięczne sektora bankowego – październik 2017*, https://www.knf.gov.pl/?article-Id=56224&p_id=18 (04.01.2018).
- KNF, 2018, *Przegląd adekwatności wskaźnika bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym*, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Komunikat_OSII_2017.pdf (10.01.2018).
- Koleśnik J., 2011, *Bezpieczeństwo systemu bankowego. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa.
- Koleśnik J., 2014, *Adekwatność kapitałowa banków. Standardy regulacyjne*, Difin, Warszawa.
- Kozińska M., 2018, *Przymusowa restrukturyzacja banków w Unii Europejskiej*, CeDeWu, Warszawa.
- Smaga P., 2012, *Powiązania między sektorem bankowym a kryzysem zadłużeniowym w strefie euro*, *Bezpieczny Bank*, nr 3(48).
- SRB, 2017, *Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities (MREL) SRB Policy for 2017 and Next Steps*, https://srb.europa.eu/sites/srbsite/files/item_1_-_public_version_mrel_policy_-_annex_i_-_plenary_session.pdf (03.01.2018).
- Standard and Poor's, 2018, Market Intelligence Platform.
- Statista, 2018.
- Szczepańska O., 2015, *MREL and TLAC i.e. How to increase the loss absorption capacity of banks*, *Bezpieczny Bank*, nr 3(60).
- Ślązak E., 2011, *Efektywność transformacji terminów kapitału przez banki*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 171, *Finanse nowe wyzwania teorii i praktyki. Bankowość*, red. A. Gospodarowicz, Wrocław.

- Zaleska M., 2015, *Wyzwania przed unijnym sektorem bankowym*, [w:] *W kierunku nowego ładu świata finansów*, red. J. Nowakowski, Wydawnictwo SGH, Warszawa.
- Zaleska M., 2016, *Ryzyko bankowe – zmiany w sektorze bankowym Unii Europejskiej*, [w:] *Ryzyko instytucji finansowych – współczesne trendy i wyzwania*, red. T. Czerwińska, K. Jajuga, C.H. Beck, Warszawa.